

Plantering och vård af fruktträd hos den mindre jordbrukaren.

Holmsten, O. F.

12 H Br.

Plantering och vård af fruktträd hos den mindre jordbrukaren.

Plantera fruktträd! Denna uppmaning kan ej gifvas för ofta. Behovvet af frukt bland allmänheten blifver år efter år större, hvarföre afsättning för densamma numera under vanliga år och vid god vård och behandling af frukten utan svårighet kan erhållas. Genom att plantera några fruktträd, som ju endast i ringa grad inkräkta på jordutrymmet, samt vårda såväl dessa, som den afplockade frukten väl, kan en afsevärd biinkomst beredas äfven den mindre jordbrukaren, hvarjämte trefnaden omkring den lilla stugan i hög grad förhöjes, då träden stå fulla med blommor eller belastade med vackra frukter.

Val af sorter. En viktig fråga vid planteringen är valet af lämpliga sorter. Endast några få, men goda sorter böra planteras. Största värdet har vinterfrukten, blott man förvarar den väl. Omkring hälften eller tre femtedelar af de planterade fruktträden

bör därför bestå af vinterfrukt, något mer än en femtedel af höstfrukt samt resten af sommarfrukt; den sistnämnda mest för det egna behovet. Vinterfrukten betalas ofta nog dubbelt eller mera än de tidigare mognande sorterna. Följande sorter torde få anses vara mest förtjenta att planteras.

Sommaräpplen: Säfstaholmsäppet, Oranie- och Arvidsäppet (tidigast af alla.)

Höstäpplen: Kaflås och Ringstaäppet.

Vinteräpplen: Åkerö, Melon, Grågylling och Gravensteiner. Den sistnämnda sorten för varmare lägen i länets södra del.

Päron: Gråpäron, Hofstapäron och Fikonpäron. Finnes ej körsbär förut planterade i eder trädgård, skaffa då några telningar från någon af granarne, som har körsbärsträd i sin trädgård. Äfven plommontelningar kunna ofta erhållas på samma sätt.

Läge och jordmån. Bäst trifvas fruktträden i ett läge, som är skyddadt för de skarpaste vindarne, isynnerhet de nordliga, samt med någon lutning mot syd-vest, men öppet mot söder. Står ett sådant läge ej till buds, får man därigenom ej låta afskräcka sig, ty fruktträden fortkomma äfven i andra lägen, t. o. m. å sluttningar mot norr. I backsluttningar, som af någon anledning ej lämpa sig för uppodling, kan man äfven plantera fruktträd mellan stenarne. De trifvas där utmärkt, blott ej berget går upp alltför nära jordytan, och man de första åren egnar dem någon tillsyn samt skyddar dem för kreaturens åverkan. Lider jorden af bottensyra afdikas den väl medels sten- eller

rördiken. Dikena böra dock läggas minst 1,2 m. djupt. Jorden bör vara djup och af god beskaffenhet, helst lerblandad. Är jorden alltför styf och tung, påföres och nedgräfvnes dyjord, sand, gammal kolstybb, löfjord, kompostjord eller annat lämpligt ämne, hvarjämte kalkas och gödslas. Lättare jord uppblandas med lerjord; sandjorden äfven med dyjord.

Gräfning af gropar. Är matjordslagret tunnt men alfven god och genomsläppande, bör för hvarje träd grävas en grop af 2 m. vidd och 70—80 cm. djup. Gropen fylles med god jord, som uppblandas med gödsel och kalkgrus eller kalk (5—6 liter.) Gödseln lägges isynnerhet i de understa jordlagren, närmare ytan lägges mindre med gödsel, emedan de unga rötterna ej fördraga densamma, förr än den är alldeles förmultnad. Jorden upplägges minst 15—20 cm. öfver marken, på det att trädet ej må komma att stå för djupt, då jorden hunnit sätta sig. Vid genomsläpplig alf gräfvnes däremot inga gropar, emedan dessa, om läget ej är alldeles torrt, snart skulle blifva fyllda med grundvatten och därigenom inom kort förorsaka trädens död. I stället upplägges en s. k. jordkupa, d. v. s. platsen där trädet skall stå påfylls till 30 cm. höjd och omkring 2 m. vidd med god jord samt gödsel och kalk. Den påförda jorden blandas därefter med det underliggande jordlagret ända ned till alfven. I denna jordkupa planteras sedan trädet, hvarvid det kommer att stå så godt som ofvanpå marken.

Afstånd mellan träden. Äpple-, päron- och sötkörsbärsträden planteras på ett afstånd af 8—9 m.,

hvaremot plommon-, klarbärs- och brunkörsbärsträden planteras endast 3—4 m. från hvarandra. Planteras dvärgträd af äpple och päron, sättas äfven dessa på 3—4 m. afstånd från hvarandra.

Plantering. Bästa tiden för plantering af fruktträd är tidigt på våren, i början af maj, men äfven hösten är lämplig därtill, om planteringen ej utföres senare än första hälften af oktober månad. Vid planteringen iakttages först, att körsbären planteras på den torraste platsen, samt päronträden där jorden är djupast och läget varmast. Å öfriga platser planteras äpple- och plommonträden. Träden få ej sättas djupare än de stått i trädskolan. Skadade rötter afskäras jämnt med en skarp knif, *kronan beskäres däremot ej*. Rötterna utbredas åt alla sidor, och fin jord, hvare ej obrunnen gödsel får finnas, fylles väl mellan desamma, hvarefter jorden helt lätt tillpackas.

Bindning. Före planteringen nedsättes en stör midt i groppen, hvarvid trädet sedan bindes. Stören afskäres före bindningen 3—4 cm. under trädets understa grenar. Trädet bindes ej fastare, än att det kan följa med jorden, då den sätter sig. Om träden senare lösslita sig, böra de utan uppskof åter bindas. Till att binda med användes bast, vidjor, mjuka snören o. d. Å ställen där stam och stör beröra hvarandra, instickes och fastbindes en mosstapp eller annat mjukt ämne för att förhindra, att barken skafves.

Vattning. Företages planteringen på våren eller tidigt på hösten, vattnas träden omedelbart efter planteringen. Vid sen höstplantering behöfves däremot ej

vattnas. Första året efter planteringen böra träden ungefär hvarannan vecka erhålla en riklig vattning, hvarvid iakttages, att jorden, så djupt rötterna gå, blir väl genomvattnad. Genom att endast genomvattna öfre jordlagret, skadar man trädet mer, än man gagnar det. Före vattningen makas jorden undan omkring stammen, så att en grop för vattnet bildas. Äfven de närmast följande åren böra träden vid långvarig torka vattnas en och annan gång.

*Jordkupan*s täckning. Sedan trädet vattnats och bundits, afjämnas jordkupan, hvarvid den göres något djupare åt midten. Fördelaktigt är att fullständigt täcka hela jordkupan omkring trädet med ett omkring 5 cm. högt lager af brunnen gödsel eller torfmuU, hvarigenom fuktigheten i jorden bibehålles och vattning således ej så ofta blir nödvändig. Jordkupan bör ständigt hållas lucker samt fri från ogräs.

Gödsling. Träden böra gödslas med ladugårds-gödsel eller latrin åtminstone hvartannat år, hvarvid gödseln dock ej, som så allmänt brukas, lägges omkring stammen, där inga sugrötter finnas utan under kronan, så långt grenarne räcka. Vattning med gödselvatten är äfven fördelaktig. För gödsling med superfosfat och kali i juli—augusti äro träden mycket tacksamma och återgälda det genom rikare fruktsättning. Därvid tages omkring $\frac{1}{2}$ kg. kali och 1 kg. superfosfat för ett halfvuxet träd. Gödningen utströs under hela trädkronan. Kalk bör äfven gifvas dem omkring hvart fjärde år, om jorden är kalkfattig.

Beskärning. Alla grenar, som växa inåt kronan eller sitta för tätt eller i kors samt s. k. vattenskott och rotskott, bortskäras. Långa slankiga grenar toppas för att blifva stadiga. Grenar, som växa nedåt marken eller för mycket utanför kronan beskäras äfven till lämplig längd. Å äldre fruktträd afskrapas mossor, lafvar samt lös bark på stammar och grenar med en styf borste eller skrapa. Efter afskrapningen bestrykas stammar och de gröfre grenarne med kalkvatten, hvari litet halmfri kogödsel blandats. Sår och skafningar å barken renskas och bestrykas därefter med oljefärg. Dessa arbeten utföras under månaderna november—mars.

Fruktträdens namn böra efter planteringen uppskrifvas å ett papper och noga förvaras. Frukt utan namn har mindre värde vid försäljningen än namnsäker sådan.

Skydd mot frostfjärilen. För att skydda sina träd för frostfjärilen, som under år, då den uppträder, alldeles kaläter träden på försommaren, bindes i slutet af september eller början af oktober en krans af styft papp, ungefär 10 cm. bred omkring stammarne å äpple- och päronträden. Å denna krans påläggas sedan en 3—4 cm. bred ring af frostfjärilslim eller i brist däraf af vanlig god vagnsmörja. Genom dessa ämnens klibbighet förhindras frostfjärilshonorna, som äro utan vingar, att komma upp i träden och lägga sina ägg. Bestrykningen tillses hvarje vecka samt förnyas, då en hinna, hvaröfver insekterna kunna gå, bildat sig å limmet eller vagnsmörjan.

Har man ej på hösten iakttagit dessa försigtighetsmått och därför på våren väntar sig insektsjärning, måste man i tid bespruta fruktträden. Härtill användes en vätska bestående af $\frac{1}{2}$ gram kejsargrönt och 1 gram släckt kalk pr liter vatten. Besprutningen företages första gången då blomknopparne börja svälla, andra gången då blombladen falla af samt vid behof ännu en gång 10—12 dagar därefter. Samma vätska är äfven ett säkert medel mot krusbärsmasken.

Fruktens skördande och förvaring. Vid fruktens skördande iakttages: Sommaräpplen nedplockas kort före eller strax efter det de mognat. Höst- och vinteräpplen lämnas så länge som möjligt kvarsittande å träden. 3—4 graders köld skadar dem i allmänhet ej. Päron nedplockas innan de äro fullt mogna.

Frukten får ej nedskakas från träden utan afplockas med handen eller med tillhjälp af fruktplockare. Den får ej heller stjälpas i de medhafda kärnen utan försigtigt nedläggas däri. Hvarje sort sorteras i 2—3 kvalitéter. De bättre kvalitéterna torgföras, de sämre användas i det egna hushållet. De olika sorterna och kvalitéterna få på inga vilkor blandas tillsammans, ty frukten förlorar då i värde.

Förvaring. Ett godt sätt att förvara frukten är följande: En trälåda, som dock ej bör vara öfver en ~~HALF~~ meter hög, beklädes invändigt med godt papper. Därefter nedlägges 2 hvarf med frukt med stjälkarne uppåt. Öfver dessa hvarf lägges ett papper, som dock ej bör vara så stort att det fullkomligt räcker till lådans sidor utan ett par centimeter därifrån, hvar-

igenom luften kan obehindradt cirkulera mellan de olika hvarfven af frukt. Ofvanpå detta papper lägges åter 2 hvarf med frukt och öfver dessa ett liknande papper, hvarmed fortsättes, tills lådan är fylld, hvar-efter locket lägges löst däröfver. Lådan förvaras där-efter i en frostfri men ej för varm eller fuktig källare och genomses en och annan gång, hvarvid möjligen skämda frukter borttagas. Ett godt sätt är äfven att nedlägga frukterna i torfmull i lådor eller tunnor, men därvid bör hvarje äpple invecklas i ett tunnt papper.

O. F. Holmsten.

Länsträdgårdsmästare.

